

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va es' Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Lezirile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre annu, — 2 galb. pre 1/2
de annu, — si 1 galb. pre 1/4 de annu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu exemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 10/22 augustu 1868.

Elementele constitutive ale monarcei austriace, cea mai pote fi vorb'a de acest'a, se afla intr'o fere-
tere furtunosu, d'in a carei valuri a nevoia se pote
cantu' barc'a statului. Asta-di se deschide in Trans-
litan'ia sesiunea anuala a dieteloru provinciale,
asta-di elementele opusetiunale voru suscepte de nou
lupt'a, care nu mai lasa nici una indoiela, ca monar-
cia absburgica nu si-a aflatu reconstructiunea radi-
cala, cercata in dualismu in impacatiunea cu ma-
giarii. In contr'a acestui nefericitu sistemu s'au for-
matu in Translitan'ia trei colone, si anume in diet'a
Boemiei, in diet'a Galitiei si in diet'a Tirolului,
cari tote la olalta tindu a pune capetu dualismului
centralisticu. Partit'a natiunala d'in Boemi'a a decisu,
si nu luà parte la desbaterile dietei d'in Prag'a; de-
putatii natiunali voru asiste la deschiderea dietei,
voru dà protestu si voru parasì sal'a desbateriloru.
— In Galiti'a s'au ticutu este d'ile, in mai multe
locuri, adunari publice, cari au combatutu unanimu
ticut'a deputatiloru poloni in senatulu imperialu, si
pateciparea poloniloru in delegatiuni. — In Tirolu
alegerile noue pentru dieta au reesitu in maioritate
contraria regimului actualu.

Resultatulu luptei suscitata atinge forte aprope
si pre magiari, ca-ci in Ungari'a natiunile diverse
manifesteaza totu acele-si tendintie federalistice.

Opusetiunea poporeloru neindreptatite ale Au-
striei capeta acum unu aliatu nou, si acestu-a e pre-
ia straina, care incepe a se trezi d'in amagirea, in
ce o incurcase fondulu de dispusetiune alu regi-
nului d'in Vien'a si d'in Pest'a. Recomandamu in
atentiunea domniloru de la putere tratatulu, ce lu-
cetimu in „Revue de deux mondes“, si care lu-repro-
ducemu dupa „Romanulu“ in urmatoriele:

Revue des deux Mondes, in revist'a politica de la
1 augustu, vorbindu despre Franci'a d'ice „ca acum
mai multu de catu ori candu actiunea ei politica are
trebuintia de a se degagia de ori-ce intunecimi, de a se
aretà in curatien'ia si barbat'ia ei, de a scutura amor-
tirea adormitiloru, de a se precisà intr' unu sensu li-
berale in intru spre a regasi in afara inriurirea ei si
celu mai putienu unu rolu demnu de d'ins'a. Daru
acestu rolu, si acest'a inriurire gasile-va Franci'a in
pace séu in resbelu? Forte dibaciu ar' fi celu care va
potè spune ceea ce se va petrece peste trei lune, si
nu starea, in care se afla Europ'a va aju-
tà la descifrarea acestei enigme.“

Sunt deplinu doue sute de ani, de candu Euro-
pa traiesce pe basca a trei aliantie mai celebre si
mai statorice. S'a numitu intreit'a aliantia, cea
facuta la 1668 intre Marea-Britania, Statele-Germa-
ne si Svedi'a pentru aperarea tiereloru de josu con-
tra lui Ludovicu XIV. Asemene cea facuta la 1697,
(marea aliantia a Nordului) intre regele Danemarcei,
Petru celu mare alu Rusiei si regele Poloniei, Augu-
stu II, contr'a regelui Suedu Carolu XII. Alt'a fa-
cuta intre Engliter'a, Staturile generale si regintele
Franciei contr'a Spaniei, care voià a rupe tratatele
sa redà Ispaniei tote posesiunile sale cele vechie.

Dup'acést'a veni patrat'a aliantia, (1718) in-
tre Engliter'a, Franci'a, Olandi'a si Imperiu, spre a
mantienè tratatele de la Utrecht si Baden si-a impa-
citu, adica a impartì unele pârti ale Italiei. Asemene
s'a numitu patrat'a aliantia cea de la 1834, intre
Engliter'a, Franci'a, Spani'a si Belgi'a spre a asigura
independinti'a acestei d'in urma si a mantienè dreptu-
rile reginei Isabel'a la tronulu Ispaniei.

Veni apoi renumit'a Sant'a Aliantia, intre
Rusi'a, Austri'a si Prusi'a si tratatulu de la 1815, ca-
re aveà de scopu a sustienè pe regi in contr'a popo-
loru. P'acestu tratatu a traitu in sfarsitu omenirea

pana ce pe rondu fia-care d'in aceste poteri a ruptu
câte o parte si Napoleone III la 1859 si regele Pru-
siei la 1866 rupsera cu sabi'a, ce mai remasese
neruptu.

Cu ruperea acestoru tratate se spulberà si prin-
cipiulu, ce ele contineau, si care erà dreptulu regi-
loru asupr'a poporeloru si se proclamà celu nou, dre-
ptulu fia-carei natiuni asupr'a ei insa-si, votulu uni-
versale, plebiscitulu in loculu dreptului divin.

Aliantiele cele vechie, spulberandu-se impreuna
cu principiile, ce erau temel'ia lor, s'au potutu for-
mà inca altele, a caroru temelia, sê fia principiile ce-
le noue.

Resbelulu Oriintelu n'a fostu de catu unu pre-
ludiu alu acestoru principie si ca totu ce incepe, prin-
cipiulu a fostu forte inveluitu si rezultatulu n'a fostu,
pre cum scimu, de catu reconstituirea Romaniei si
chiaru aceea totu numai ca unu preludiu.

Si cu tote aceste Franci'a n'avu altu aliatu de
catu pe Engliter'a si miculu Piemonte. Austri'a a
statu mai multu in penda de catu in actiune, séu,
mai bine fia ne iertatu a ne servi cu o expresiune a
poporului romanu forte expresiva, — a scaldatu-o, si
s'a marginitu in a ocupa Romani'a, de unde dupa
fazele, cari ar' fi luatu resbelulu, erà in pusctiune a
se pronuncia pentru biruitoriu.

Principiulu celu nou ascunsu, pitulatu in resbe-
lulu de la 1853, s'aretà pe facia si in tota splendorea
sa in resbelulu de la 1859. Acì nu mai fù diploma-
tia si cuvinte de acele, cari paru a spune multu si in
realitate nu spunu nimicu. Acì, Imperatorele Napo-
leone scotiendu d'in teca sabi'a Franciei strigà: „Ita-
li'a libera de la Alpi pana la Adriatic'a.“

Natiunalitãtiele pentru prim'a ora s'affirmara in
modu oficiale prin vocea imperatorului Napoleone.
Regimele celu vechiu, simtindu prin instinctu pote-
rea cea nebiruita si fãra de morte a noului principiu,
remase imarmuritu. Nici unulu d'in monarcei d'ilei nu
cutezà, nici sê combata principiulu celu nou pentru
restabilirea celui vechiu, nici sê se asocieze cu Fran-
ci'a spre proclamarea si deplin'a lui intronare. Popo-
rele la rondulu lor neluminate inca pe deplinu, séu
mai dreptu nedepinse inca de a si-pune in lucrare
drepturile lor prin ele inseele, remasera si ele cu
ochii tientiti spre drapelulu Franciei, ce falaià pentru
d'inseele si astu-felu Napoleone III, si Victore Ema-
nuele se gasira singuri pe campulu de bataia.

In acést'a situatiune, pe de o parte nemiscarea
poporeloru d'in Imperiulu Austriei si pe de alta ore-
cari miscari si incercari de aliantie, ce incepusera a
se face intre regi, facura pe Imperatorele Francesi-
loru a si-parasi program'a la jumetatea cãlei, si a lasà
ca Itali'a sê merga singura nainte pe calea ce-i erà
deschisa.

Austri'a scapa astu-felu de destrugerea, ce o
amenintia, pre cumu totu prin asemene cause scapa-
se si Rusi'a la 1854 de periclele ce o inconjurau;
totu-si principiulu celu mare odata ce fù consacratu
prin sange, crescu si se intari prin acestu botesu si
astfelu nu numai Itali'a merse nainte si se reconstituì
de la Alpi pana la Adriatic'a, daru insa-si Prusi'a, ce
fusesse pana acì unulu d'in caminele cele mai poterice
alu pricipiului celui vechiu, luà drapelulu celu nou
si prin neinvin'sa lui putere reconstituì in siepte d'ile
unitatea Germaniei.

Scimu, ca multi voru d'ice, ca nu s'a facutu inca
pe deplinu, acést'a unitate; scimu ca multi, d'in cei
mai emininti barbatu politici, au speratu si spera, ca
sê va redestepà vechiulu spiritulu federalistu alu Ger-
maniloru si ca atunci . . . atunci omenirea va re-
veni la matc'a ei cea vechia. Asià credu tote partite-
le invinse. Omulu catu de betranu, de si scie ca este

peste potintia sê nu mora, totu spera, ca-si va pre-
lungi d'ilele indefinitu si lupta contr'a mortii pana la
cea mai de pe urma resuffare. Cum dar' sê pretinde-
mu, ca partitele cele vechie sê vedia ca li s'au sfarsit-
tu d'ilele si sê primesca a se afundà si a renasce apoi
in principiile cele noue? Pentru cei inse, cari potu
ratiunà, este lesne de vediutu, ca nu este cu potintia,
ca Germani'a sê se reintorca la vechi'a ei trunchiare.
Negresitu, ca in starea de transitiune, in care ne aflã-
mu, sunt inca siovairi; deprinderile cele vechie au
totu-de-un'a ore-care inriurire a supr'a omeniloru, si
este invederatu, ca Germanii dorindu, voidu a-si asi-
curà libertatea asoluta, au lasatu, ca unu felu de
amenintiare séu prevestire pentru Prusi'a, sê radice
ici si coela capulu, spiritulu federalismului. Dovada
inse ca aceste-a nu sunt, cum d'iscramu, decâtu in
parte remasitie ale vechiloru deprinderi si in parte
unu simplu instrumentu, prin care ei voru sê inpinga
guvernulu centrale pe calea cea mare a libertãtii, —
avemu faptele petrecute de curendu in Württemberg.
Toti au potutu vedè, ca in alegerile de acumu câte-
va lune, pentru Parlamentulu duaniariu, cabinetulu
de la Stuttgart a fostu isbutitu a oprì alegerea can-
didatiloru favorabili politicei prusiane; si indata spi-
ritulu celu vechiu incepù a crede in triumfulu séu,
precum negresitu au crediutu unii la noi in reinviu-
area vechiului regime, candu au vediutu, ca s'au ga-
situ in Bucuresti 31 de omeni d'in clasele, a dou'a
si a trei'a de boiari, cari au votatu pentru represintan-
tele acelu regime. Putienu trecu inse si in alegerile,
ce se facura acumu pentru Camerele d'in Württem-
berg, partit'a unitaria si natiunale germana dobendi
unu bunu triumfu. Se vediu, ca insu-si guvernulu fù
silitu, spe a-si poporalisà candidatii, a declarà ca
„politica sa tinde a restringe legamintele Germa-
niei sudului cu confederatiunea nordului.“ — Si cu
tote aceste, fiindu ca a siovaitu, „partit'a poporului“,
trecu in contr'a lui, si partit'a federalista se numesce
acum in Württemberg, „partit'a strainului.“ Cum daru
d. de Beust sperà cu partit'a dualista, cu sugrumarea
toturu natiunalitãtiloru, sê invinga unitatea Germa-
niei, candu vede, ca insa-si partit'a federalista se nu-
mesce acumu „partit'a strainului“ si candu scie, ca
prin strainu se desemna Austri'a dualista? In ori
ce casu lupt'a intre Austri'a si Prusi'a n'a incetatu, si
nu ceremoniele si discursurile de la Tirulu d'in Vie-
n'a va contribui a aduce unire si aliantia intre aceste
doue poteri.

Itali'a este acumu libera si unita. Sê nu uitãmu
inse, ca impregiurãrile au venitu astu-felu, in catu a
redobenditu Veneti'a prin aliantia cu Prusi'a. Scimu
bine, ca si acì Franci'a n'a remasu neaptiva, scimu
ca in tempulu resbelului Austri'a a cedatu Veneti'a
Franciei si acést'a a datu-o Italiei, daru acést'a s'a
facutu atunci, candu Austri'a aveà in costele-i bai-
onet'a Germaniei, candu Itali'a erà aliata cu Prusi'a
si acést'a are, mai cu sema insemnatate in politica.
Pe de alta parte si d'in nenorocire, Itali'a n'are inca
capital'a ei naturale si Rom'a este ocupata pentru a
dou'a ora de ostirile franceze. Sê insemnãmu inca, ca
Itali'a se afla forte strimtorata in finantiele ei si ca
reactiunea radica capulu profitandu si de starea fi-
nantiaria si de tote acele neajunsuri politice ce suntu
multe intr'o natiune, ce de curendu s'a ruptu lantiu-
rile si are trebuinti'a de a reorganisà totu. Cugetandu
la tote aste, vomu vedè cu lesnire, ca Itali'a are mare
trebuintia de pace si cu mare anevointia ar' potè fi
atrata intr'o aliantia pentr'unu nou resbelu. Si apoi
potè-va ea sê intre intr'unu resbelu in contr'a natiu-
nalitãtiloru? Nu, negresitu, si prin urmare nu pe
aliantia ei pote contà Austri'a spre a reveni la ve-
chi'a ei domnire.

Acì este loculu, sê facemu cunoscutu cititori-

loru nostri unu incidinte de mare insemnatate po litica.

Prusi'a a publicatu o dare de sema despre resbelulu de la 1866. In acea dare de sema strategistii prusiani areta, că armat'a Italiei n'a facutu atunci ce'a, ce se cerea de la d'ins'a. Generalele La Marmora, ministru in tempulu resbelului, a adusu cestiunea printr'o interpelare inaintea Camerei. Inse generalele nu s'a marginitu in cestiuni generale, ci a cititu o depesia a ambasadorelui prusianu, prin care Statulu maiuru alu Prusiei cerea, ca armat'a Italiana sê inlature adrilatarulu si sê se arunce asupr'a Vienei, pe candu Garibaldi cu ai sêi, operandu pe costele Dalmatiei, va radică pe slavi si in unire cu magiarii resculati la venirea lui, sê sterga de odata si pentru totudcaun'a Imperiulu Austriei de pe cart'a Europei, fia care natiunalitate d'in care elu se compune, sê se grupeze dupa afinitătile si interesele sale.

Lasandu la o parte cestiunea strategica, depesi'a citita de generalele La Marmora a facutu mare sgomotu, fiindu că prin ea s'a aretatu, că planulu Prusiei eră deplinu: desfiintierea imperiului austriacu. A facutu inca sgomotu, fiindu că citirea depesiei este in contr'a reguleloru diplomatice si fiindu că generalele a fostu acusat, că a divulgatu-o spre a dă o lovire Prusiei puindu discordia intre natiunea germana si italiana. Totu d'insulu a datu pe fatia unu altu secretu si care este, că pe la maiu 1866, i s'a propusu de cătra Austri'a a se cede Veneti'a Italiei cu conditiune, ca ea sê remana neutra in resbelulu, ce eră sê incepa, si guvernulu Italianu a refusat, fiindu că n'a voitu sê calce tratatulu secretu, ce-lu aveă deja inchiatiu cu Prusi'a. Discordi'a inse n'a venitu, că-ci s'au datu explicările cuvenite d'in partea guvernului Prusianu si indiscretiunea comisa de generalele La Marmora a servitu spre a aretă, cum Austri'a a intielesu prè tardiu, că pentru ca sê fia tare, trebue sê fia drepta si pentru ce Prusi'a n'a sfișitu pe deplinu oper'a inceputa cu atât'a dibacia si urmata cu asià isbenda pana la Sadow'a.

Deja darea nostra de sema devenindu prè lunga, credemu, că este timpu sê ne oprimu si noi aci pentru adi, mai cu sema candu ori cine pote deja cugeta insu-si, dupa cele ce d'iseramu despre situatiunea Europei, si vedè cătu de gresita este Austri'a, candu, radîmandu-se pe magiari spre a ucide cele-l-alte natiunalități si a se radică pe cadavrele lor la vechi'a ei splendore.

FOISIORA.

Discursulu lui S. Barnuti d'in 1/2 maiu 1848, de relatiunile Romanilor cu Ungurii, si de libertatea natiunala.*)

Indata la inceputulu uniunei vedemu in Sinodele nostre pe parintele reptore alu Jesuitiloru presiedindu in loculu superintendentului reformatu, si pe altu Jesuitu lu-vedemu neincetatu in costele Episcopului nostru priveghiandu-lu, ca pe unu facatoriu de rele. Acum spuneti-mi, ce diferintia este intre superintendentele de Tofeș si intre Jesuitulu Barányi, cari d'in amendoi a fostu mai bunu pentru romani? Indata dupa unire Episcopulu catolicu d'in Alb'a-Julia incaleca peste Arciepiscopulu nostru si si-lu face Vicariu, lu-infrunta, lu-dogonesce, lu-visita, pana ce lu-scote abiă bul'a papei d'in 1721, ab omni admonitione, correctione, visitatione celui Episcopu d'in Alb'a-Julia; er' Arciepiscopulu d'in Strigону lu-desbraca de demnitatea arciepiscopoesca si si-lu face sufraganeu, si beseric'a nostra o baga in jugu nou unghurescu. Cu sierbitutea acest'a noua se introduce in clerulu romanu unu servilismu nou impreunatu cu o inganfare marsiava mai alesu in referintia cătra cei neuniti, cari n'aveau privilegiulu unitiloru. Acestu spiretu necuratu locuesce in manastirea d'in Blasiu sub calugari: face advocatu de Jesuiti si pe unu Petru Arone: da lucru de ajunsu Episcopulu Inocentiu si animosiloru protopopi de atunci: murindu calugariu remane ereditate Capitulu lui sucesoriu in funtiunile Calugariloru, si de aci se stracura la Cleru: Episcopii, Capitulu, Protopopi si vicari lucra pe intrepute, spre cea mai profunda dorere a Clerului si a tota natiunea, ca sê nu mai scape beseric'a romana nici odata de subu acest'a subditele rusnosa; fi nefericiti! cine ve va aperi, daca parintii vostri dau man'a cu strainii in contr'a vostra? Ce ar' d'ice episcopulu Inocentiu, candu ar' vedè, că acum n'are Jesuitismulu numai unu advocatu in beseric'a lui cea asierbita si sfișiată de Jesuitu, — ce a peccatulu beseric'a nostra — intrebămu si noi cu episcopulu Inocentiu, — daca cum-va n'a peccatulu unindu-se, de se pedescesce cu infami'a de desertoriu? Cu uniunea de-o-data a intratu o ura intre romani, care a

*) A se vedè nr. 17.

Marele principatu alu Transilvaniei.

II.

De la octomvre 1687, de candu armatele nemtiesci, comandate de Carolus Lotharingieus invingatorulu turciloru, au calcatu d'in nou pamentulu Transilvaniei, pentru ca se nulu mai parasesca nici odata, romanii n'au lasatu sê treca nici unu felu de ocaziune, de la care sperau ei desfiintierea legiloru, cari contienu in testulu loru rusinea legislatiuniloru omenesci; ei inse ne fiindu ajutati de nimeni pe lume, d'in contra, parasi cu totulu de boiarii loru, carii se calvinisera si se magiarisera mai toti, intocmai pre cumu se turcisera ai bosniaciloru, ai serbiloru si ai bulgariloru, pe langa tote incordările clerului si ale catoru-va barbati esfiți d'in poporu, n'au potutu impedeacă ratificarea desu numitelor legi prin curtea Vienei. Asià s'a intemplat la 1692, că legile Aprobatorulu si Compilatelor fusera trecute in punctulu III, d'in tractatulu de supunerea Transilvaniei, cunoscutu sub nume de Diploma Leopoldina, pe care apoi aveau sê jure suveranii. In diet'a cea memorabila d'in 1761, adica dupa ce se prochiamașera in Franci'a drepturile omenesci, acele-si legi barbare au fostu sanctionate d'in nou si coroborate cu juramintele imperatorulu Leopoldu II si Franciscu I, era Ferdinandu fiulu acestuia jură pe acele-si in 1837. In acesta situatiune nimicu pe lume nu potea fi mai umilitoriu si mai jalnicu pentru natiunea romana, de cătu, ca in ii episcopii loru de ambele confesiuni si-luă diplom'a de confirmatiune d'in manele monarcului, n'u mai dupa ce jurău si ei in capulu natiunei si alu confesiunei loru, că voru observă cu credintia neclatita totu felulu de legi barbare, decrete si ordonantie emanate spre perirea natiunei, a limbei si a confesiunei loru. Eca totu odata principal'a causa, pentru carea o parte mare d'in cleru si poporu, s'a vediatu silita a se unī de la 1701 incoce in căte-va dogme cu beseric'a Romei, carea eră si beseric'a familiei imperatesci de Habsburg, pentru că mai alesu dupa ce boiarii lui, Apaffy aruncasera in temnitia, jafuisera si omorisera prin bataie selbatice pe mitropolitulu Sav'a, clerulu romanescu inspaimentatu si doboritu cu totulu la pamentu, nu mai vediu alta cale de scapare, de cătu protectiunea casei imperatesci. Inse si pe acesta cale romanii totu au remasu departe de scopulu deplinei loru emancipări, ba ci au trebuit sê cada cu aiātu mai greu, cu cătu si conatiunali loru in Munteni'a si Moldov'a, cadiusera afundiu si se apropiasera forte tare de mormentulu pregatitu natiunei nostre d'in trei părți si oresicumu dupa o sistema bine combinata.

De la 1837 incoce se infintiara alte legi nou, prin cari desfiintiandu-se usulu vechiu alu limbei latine in afacerile tierei, se introduse limb'a minoritatei,

tienutu mai bine de 80 de ani. — Iertati-me Fratiloru! sê trecu cu vederea furiile iadului, cari i-au sfasiatu pe romani in aceste tempuri nefericite, nu postulat, ca sê descriu cum se certău frati cu parintii: cum sê bateau frati cu frati fără sê scia pentru ce: cum se afurisiău preotii nostri unii pre alții: cum lucrău marii unghuresci si mai alesu episcopii loru inaintea curții, ca sê-i facea uniti cu puterea pe romani: cum interită pe episcopii uniti si pe calugari, ca sê facea proseliti d'in romani; si acesti-a nu vedea, că suntu numai unelte, cu cari se folosiă invidi'a unghuresca, ca sê turbure pacea intre frati. Cine ar' potè spune suferintiele romaniloru, subu acele turburări? Cei neuniti n'aveă nici preoti, nici episcopu, pana ce cadiura subu jugu serbescu: nu i aperă nici o lege in tiera: si pe deputatii, ce i tramitea la curtea imperatesca, dusimaniiloru faceau de i puneă la prinsore. Atātu eră de mari rele, cari le suferiă natiunea romana in urm'a Uniunei, in cătu inea pe la a 1735, asià dar' numai preste 35 de ani dupa facut'a Uniunei se plange amaru protopopulu unitu Nicor'a Beianulu cătra episcopulu Inocentiu, cu aceste cuvinte: ta re me temu, că nu vomu avè altu folosu d'in unirea acest'a, care o am facutu; ci vomu remanè numai cu ur'a intre frati si cu mustrea cugetului. Nu multu dupa acest'a altu protopopu predică in beseric'a acest'a, că „i-au insielatu pe romani cu Unirea“, inse acum eră tardiu, pentru că ur'a acum eră radecinata intre frati, si dusimaniiloru romaniloru, cari nu dormu nici odata, priveghiău, ca sê nu se stinga vr'o data d'in midiloculu loru acestu focu infernale.

Au nu merită preotii romaniloru pentru sierbitiele loru cătra statu pamenturile si salariele acelea, cari le-au capetatu numai subu titulu Uniunei? apoi spuneti-mi, cu cătu e mai invidianda starea preotiloru uniti, luandu-i presta totu, de cătu a celoru neuniti, cari traescu d'in agrii loru, pentru cari facu dila la domni? Cine nu scie, că episcopii nostri de la uniune incoce numai cu numele au fostu episcopi, era intr'adeveru au fostu notari satesci, cari facu instantie, pentru căte o portiune canonica, fără se simtia Clerulu vr'o indreptare adeverata a starei sale, că de si suntu constrinsi domni pamentesci căte odata sê li arunce popiloru nostri căte unu pamentu pe o costa rea, si acest'a numai pentru ca sê mai astupe gur'a episcopului, inse pe de alta parte se punu de mesura teritoriulu satului, si facu ce facu de ieu

cu ignorarea cea mai despretiutoria a limbei romanesce si cu delaturarea ei totale d'in ori ce afacere publica; era pentru ca elementulu magiaru sê fia cu atātu mai sicuru de estermnarea limbei si a natiunalitati romane-ci peste totu, diet'a aristocraciei d'in maiu si iuniu 1848, prochiama fusiunea Transilvaniei cu Ungaria intre sbierate si racnete selbatice de „Uniune sêu morte!“

Mai nainte de acea dieta, avlica in 3/11 maiu 1848 adunati fiindu patru-dieci mii de romani la Blasiu pe Campulu Libertății, in punct. 16 alu pronunciamentulu de atunci, decretara asià: „Natiunea Romana cere, ca conlocutoriele natiunii nice decumu sê nu iè la desbatero caus'a Uniunei cu Ungaria, pana candu natiunea romana nu va fi natiune constituita si organizata cu votu deliberativu si decisivu in Camera legislativa, era d'in contra, daca diet'a Transilvaniei ar' voi totusi a se lasă intractarea aceleia-si uniunii de noi fără noi, atunci natiunea romana protesteza cu solemnitate.“

In acea-si adunare poporulu „dechiara si prochiama natiunea sa, de natiune autonoma si de parte introgitoria a Transilvaniei pe temeiulu libertății ei egale“, adica, ea si-prochiama emanciparea sa natiunale si anularea legiloru barbare, subu care gemue căti-va secolu; totu odata depuse juramentulu celu mare si infricosiatu in numele generatiunei de atunci in alu tuturor generatiuniloru viitorie d'in vecuri in vecuri; in fine, a trei'a d'akse o deputatiune de 48 barbati spre a duce petitiunea si cele 16 puncte la Imperatulu Ferdinandu, era al'a de 110 membrii insarcinata a infatisiă decisiunile Adunarei natiunale la diet'a d'in Clusiu. Lucrările acelorou doue deputatiuni se potu vedè in istoria scrisa de dlu Papiu, in „Romanen oesterreichischer Monarchie“ cum si in Gazetta si Foia d'in anulu 1848. Noi aici vomu reflectă cu privire la acele deputatiuni numai la o impregiurare, care pentru tempulu de fatia ni se pare a fi de cea mai mare importantia. Pe acest'a si o aflămu impartasita si mai de curendu in „Concordia“ No. 55 d'in 11/23 iuliu a. e. d'in condeitulu unu barbatu venerabilu, care in anulu 1848 fusesse membru alu dietei. Dupa ce aristocrati'a ardelenă votase uniunea si trecuse la diet'a Pestei, acolo se denumă o comisiune de 12 insi, cu insarcinare, ca sê formuleze unu felu de opiniune a supr'a petitiuniloru romaniloru. Carolu Szász, fostulu profesoru de drepturi in Aiudu, eră atunci secretariu de statu in ministeriu de interne, totu odata ca referinte alu comisiunei de 12, votă pentru decretarea unu acti de lege, prin care natiunea romanescă sê la dechiarata si recunoscuta de natiune regnicolaria (indigena). Scitid-v., ce au respusu la acest'a propunere membrii magiari ai comisiunei? Ca si cumu aru fi fostu intiepati de tarantela, sarindu dreptu in susu strigara d'icendu: „De cătră

locurile cele mai bune de la preotii romaniloru, si atunci eră dau de lucru Notariulu episcopu, ca sê scria la Curte, la guvern, unde totu acei-a judeca, cari si rapescu si cari dezteza in diete, ca domni pamentesci, sê iè tote padurile de la comunitătile romane, desdaunare pentru portiunile canonice. — Dar' apoi au nu potea mergo romanii la invetiatura la Romi si ca neuniti, acolo, unde mergu Sineni si Iaponi, Iudei si Protestanti, Mohamedani si Pagani, au nu si-potè rediă scole si ca neuniti, cum si-redicara domnire poste romanesce serbi venetici totu subu Imperatulu Leopoldu, dacă si-concentră tote poterile preotii, nobilii si cotatianii si totu poporulu romanu, si dacă lucră cu unu cugetu si cu o anima la tote impregiurările, pentru libertatea si fericierea romaniloru, au nu faceă totu-de-un'a mai mare intiparire in animale unghuriloru o ginte conjurata pentru aperiarea drepturiloru sale, de cătu o natiune sfasiata, in partite neunite?

Cine va potè d'ice, că uniunea a moiatu anim'a unghuriloru, ca sê voiesca binele natiunii nostre, si sê-i dè inderetru drepturile rapite? Se ne uitămu rogu-ve, la episcopulu Inocentiu Miculu; cum roga tote poterile ceresci si pamentesci pentru romani; dar' candu cerea, ca sê se recepa si natiunea romana ca cele trei natiuni: Staturile si Ordinilei responde, că se va resturnă cas'a tierei pe ei, dacă i voru lasă si pe romani sê intre intr'ins'a. Candu se rugă ca sê facea locu si episcopulu unitu intre consiliarii Guvernului, pentru ca sê aiba si romanii macar' unu aperiatoriu: celu Guvernu catolicu areă la Curtea imperatesca, că episcopulu romaniloru, „nici e jurista, nici statista“ si d'in asta causa nu pote fi consiliariu! de natiunea nostra d'icea, că n'are asiadamentu si capetăiu in tiera, nu da dare, nu porta greutate, e plecata la seditiuni, si pentru aceea nu merita consideratiune. A trecutu mai diumetate de seclu, candu si-renocescu romanii cererea pentru natiunalitate la 1791; dar' Staturile si Ordinile afara de respunsulu loru celu ordenariu, mai adaugu, că romanii nu suntu culti de adjunsu pentru drepturi politice, sê se cultiveze mai antăiu Clerulu, apoi si poporulu, si apoi vor' vedè; deci insarcinara pe unu Antoniu Josika, ca sê facea planu pentru cultur'a romaniloru. Ce cugetati că s'a aleu d'in acesta comedia? La anulu 1816, adeca 25 de ani dupa dieta, a esitu decretu de la Curte in urm'a acelui planu, ca unde vor' fi duoi preoti intr'o comunitate, unulu catolicu cel'altu unitu: acolo numai celui catolicu sê se dee portiune canonice

să suferim ună ca această, mai bine vom să aruncăm înca și pe copii în ascutitul sabiei! — Asiă au vorbit ei și intocmai asiă au și lucratu pana în iunie 1819.

Eca domnilor adevărta causa, pentru carea majoritatea dietei unguresci d'în 1867, și ministeriul ei au silitu pe imperatu, pentru ca să se anuleze sancțiuni propriie și să desființeze legile dietei noastre d'în 1863—4. — Acești omeni, voiescu mai bine morte, ei sunt determinati a coloră tote riurile și pericole Transilvaniei cu sange omenescu, de cătu ca să suferă vr'o data desvoltarea naționalității romanesce pre pământul Transilvaniei și aplicarea limbii romane în afacerile publice ale acestei țieri. Politicii și publicisii magiari spunu romanilor la orice ocaziune în fația asiă: Stremosii noștrii au ocupat această țiera cu sabi'a, ea este numai proprietatea națiunii noastre; cu sabi'a s'a ocupatu, cu sabi'a s'a pastratu, era daca se va cere, pe viitoru o vomu apără totu cu sabi'a. Ea este proprietatea noastră națională ereditaria, era voi ceialalti sunteți, numai suferiti aici d'în buna-placerea noastră. Eca, inse, că prin legile d'în 1848 v'amu datu și voue celor'alalti venetici d'în voință și bunetatea noastră, câte-va drepturi individuale, amu delaturatu de la voi rusinea slaviei personale, v'amu facutu omeni d'în ceea ce erati mai nainte dobitocele noastre, ale caroru capete se pretuiiau prin lege cu patru-dieci fiorini. Nu sunteți indestulati cu atât? Nu voiti să ve lepadati de limb'a voastră și să invetiati numai pe cea magiara? Aveți obraznicia, ca pentru unu milionu doue sute mii romani (transilvani) și respective pentru aproape trei milioane (afara d'în cei d'în Bucovina) să pretindeti în țiera noastră, în statulu nostru esistența și autonomia națională? Veti capeta cu pumnulu în fați. Faceti-ve magiari, precum s'a facutu boiarimea voastră magiari și calvini pana la 1692, precum s'au magiarisatu preste una suta de sate totu pana la acea epoca, precum s'au magiarisatu și catolisatu alti multi romani de la 1692 incoce pana la 1848, precum se magiarizeza astadi multime de jidovi și nemți, apoi suptu această condițiune voimu să impartășim cu voi tote daruri ale acestei țiere, era altu felu nici odincora.

Trebuie să marturisim, că acei magiarii, cari ne vorbescu asiă, storce tota știință și consideratiunea noastră, pentru că d'în acelu momentu scim cu cine avem a face. Tocmai pentru aceea noue ne mai place partia lui Tisza și Ghiczy, pentru că această fiindu mai obraznică ne spune curatu, cum că d'în momentulu în carele va ajunge ea la guvern, nici unu romanu nu va mai rămâne în funcțiune publică, daca nu se va renega absolutu de naționalitatea sa și daca va mai cuteză să flecareasca de drepturi naționale și alte asemenea nimicuri.

Ei bine, și ce respundu romanii la asemenea

complimente? Ei respundu asiă: De una miie siepte sute siese-dieci de ani ne aflăm pe acestu pământ; strabunii noștrii, și noi în fine l'amu udatu și ingrasiatu de nenumerate ori cu scumpulu nostru sange; noi preste totu calcăm pe osemintele paritilor noștrii; copii de lele nu suntem, ei suntem fi legitimi ai mamei nostre comune. Suntemu prea determinati a fi și a rămâne domni în patria noastră ca națiune politica. De drepturi individuale fără drepturi naționale ne batem jocu, nu voimu să audim de ele, pentru că le cunoștemu valoarea lor; ele despartite de drepturile naționale politice, sunt bune, numai pentru ca să ne immulțesca clas'a renegeților, a ciocoilor și a lingătorilor de talere ca și în trecut. De cătu fără drepturi naționale, mai bine de o suta de ori morte. Voimu, ca în marele principatu alu Transilvaniei raporturile naționale să se reguleze intocmai și precisu dupa analogia celor d'în Elvetia. Loculu și rangulu ce ocupa în Elvetia elementulu germanu, trebuie să-lu ocupe în Transilvania elementulu romanesce; ceea ce sunt în Elvetia francii, trebuie să fie în Transilvania secuii, era italianilor elvetiani li se potu asemena pre bine sașii. Se întielege de sine, că referințele celor trei limbe înca trebuie să fie intocmai regulate, precumu se afla cele trei în Elvetia. Voimu să avemu diet'a noastră și bugetulu nostru provincialu, fără care ori-ce drepturi remanu frase desierce. Nu mai voimu să cersim cu caciul'a în mana de la altii, aceea ce este proprietatea noastră.

Această este limbăgiulu romanilor transilvani în respunsulu ce dau ei unguirilor. D'în atâtă se pote cunoșce bine situațiunea, în care ne aflăm. Adauge la acestea confusiunea de idee produsă tocmai și în capetele romanilor, în urmarea inaugurării sistemii dualistice. Prin această sistema romanii erau și ajunsera între doue focuri. Ei asta-di trecu de tradatori, daca rostescu numele imperatului Franciscu Iosifu, pentru că se pretinde, ca ei să recunoșca numai pe regele Franciscu Iosifu.

În această situațiune fatală, romanii se vedu constrinsi a face apelu la simțulu de dreptu alu Europei acei libere, celei constituționale, pentru ca ea să judece între magiari și între romani. La diet'a Ungariei se fabrică unu proiectu de regularea referințelor naționale; acelu inse este prea bunu de vescu, pe care să se prinda unele paserice simple și nevinovate, era altu nimic.

Între aceste-ă foia militaria magiara intitulată „Honvéd“ plasămesc la planuri, cum să se pota subjuga și Romania liberă și a se incorpora coronei unguresce. Acea-si foia afla, că asemenea într-prindere n'ar fi implinită nici de cum cu pericole. Oficrii, adica cei cari scriu în acea foia, afla, că în totu copriusulu Romaniei libere numai de trei la suta sunt romani curati, prin urmare, că toti cei'alalti locui-

le-au ținutu în ascultare totu cu puterea pana ce se stinsera ei; dupa pierirea lor, națiunile acestea au ramas cu datinele, cu limb'a și cu religiunea lor, căci acei cuceritori barbari aveă lipsa numai de bratiele, era nu de limb'a națiunilor subjugate, de averea, nu de religiunea și datinele lor naționale.

De totu altmintrea cugeta unguirii d'în dilele nostre. Acești-a au aflatu, că Atil'a și Arpád, s. Stefanu și Mathi'a Corvinulu au facutu reu, de ce nu i-au unguiritu pe toti locuitorii Panoniei și ai Daciei, și de ce au lucratu ei dupa principulu: „regnum unius lingvae in bocille est.“ Asiă dar unguirii de asta-di de ore câți ani incoce, lucra la unguirea schiailor, romanilor s. a., cu o insufletire, care ar produce fapte demne de multiamit'a omenirei întregi, candu ar pune atâtă osteneala, pentru ca să introduca libertatea cea adevărata, nu numai la națiunea unguresca, ci la tote națiunile, de a le căroru ecaritate nu voru să scia nimica.

În ce tipu se apuca unu economu banu cu toti fierii și domesticii de cultur'a agrilor săi, imparte lucrulu la toti, li dă midilotele cele de lipsa și sta de ei, ca să se pota bucura la tempulu său de unu culesu bunu, de unu seceratu manosu: asiă s'au apucatu și unguirii cu tote puterile de lucrulu lor, ca să-i faca unguiri pe toti. Diet'a Ungariei de la 1836 puse lege, ca să se duca unguresce tote negotiele administratiunei publice, și să se bage limb'a unguresca în tote scolele d'în Ungaria; diurnalele unguresce d'în ambe patrie unguresce — asiă numescu ei țiera unguresca și Ardoalulu — latescu de multu planulu unguirii pretotinde, invetia pe tote națiunile, că nu e salute într'altu nume afara de celu ungurescu. De este vr'unu romanu aci de fația, care n'ar fi ctitu Gazet'a de Pest'a (Pesti Hirlap), pentru acelu mai repetiescu, că de candu începă a ești asta Gazeta, redaptorele ei Ludovicu Kossuth striga neincetatu cu versulu tunetulu cătra toti unguirii „să proferăm, se proferăm, se unguirim pe toti croatii, romanii și chiai, că de nu perim!“ În ce tipu se rapede unu torrentu d'în munte dupa frangere de noru, desradacimedia arbori, ucide omeni și vite, spala semenature și sate, duce și restorna totu, asiă se repede acestu barbatu în contra națiunilor neunguresci, și cu atâtă furia amenință, că le va stinge, și nu va suferi „in secula seculorum“, ca să faca macaru invetiature morali în limb'a naționale prin seminariile lor, în

tori se compun d'în adunature de tote naționalitățile; era trei milioane suntu țigani curati, și cu alte cuvinte: Romania după majoritatea locuitorilor săi s'ar potu numi țiera țiganesca. (Vedi potero-ă respingere în Federatiune No. 107 în contra acestoru obraznicie.)

Să vedeți dv., unguirii presimtu, că cu dualismulu n'au să o șotia la cale, pentru că Claitani'a, adica provinciile germane ale monarchiei austriace mai curendu și mai tâdiu se voru incorpora la Germania cea mare. Pentru acestu casu, lor nu e remane altu ce-va de cătu să traga sabi'a și să fura va-banque. Să fiți sicuri, că ei o voru și face această, drepturi naționale nu li da man'a se recunoșca; cu sabi'a voiescu a domni. Ascultati la Perczel, și a cei de tiep'a lui, pentru că acelu soiu de omeni nu vin le pisic'a în sacu. △

Varietăți.

* (Unu ascultatoriu de drepturi ca falsificatoriu de bancnote.) Martinu Skodon, ascultatoriu de drepturi la universitatea d'în Pest'a, solvi mai este dile unu funtu de lumine cu una bancnotă de 10 fl. și dupa ce i-se immanuă restulu, parasi bolt'a în graba mare, asiă în cătu neguitoriulu prinse suspiciu în contra lui. Cercandu bancnot'a, află, că aceea e desemnata cu man'a liberă, dar cu multa istetime. Neguitoriulu se rapedă îndata după falsificantele pretinsu, lu-prinse pre strada și voiă să-lu escorteze la politia, acestu-a inse se opuse și pana un'ă alt'a înghitit bancnot'a. La a dou'a incușitiune naintea politiei marturisă, — că colegulu său de studie Vincentiu Pirek, cu care locuesce la olaltă, prepara falsificatele. Perscrutarea locuintei lui Pirek n'avu altu rezultat, de cătu că se află o peana fina de otielu, cu care se presupune, că a falsificatu bancnotele, și în cuptoriu conșia de hârthie arse; Skodon adica aflase modu, a înșinția d'în închisorea întocmita constituționalmente magiarsce pre colegulu său, și acestu-a a stersu mai tote urmele crimei. — Amendou acesti falsificatori stau acum naintea tribunalului și si-accepta sentința.

* (Atentatu contra „tradatoriulu de patria“, Deák.) În Pest'a s'a descoperitu unu complotu. — Mai multi teneri s'au conjuratu, să ucida pre „tradatoriulu de patria“, Franciscu Deák. — Tenerulu, care aveă să executeze planulu conșitoriu săi o arestatu; la d'insulu s'a aflatu conșimțarea conjuratiilor, planulu executarei și unu revolveru. Celu mai bătranu d'între conjurati e de 15 ani.

* (La diu'a patronului Ungariei, a st. Stefanu,) au sositu în Pest'a cu trasur'a de placere 5759 persoane. Între acești-a amu observatu și câți-va țierani romani, cari faceu mai bine, deca rămeneau a casa și si-cautau de lucru de cătu să si-rasipesca pre aici putienii cruceri. În Pest'a n'au romanii ce caută; pentru romani Pest'a nu conține nimica bunu și salutaru, er' strade pline de gunoii potu vedea țieranii noștri și prin satele lor și fanfaronade magiare potu audă în

cătu comitele Széchényi, celu d'antâiu apostolu alu unguirii e constrinsu a-i dumeri furia și a istriga: „ne kényszerritsük tüzzei vassal, hanem vagyuk be az alkotmány sánczai közé, hogy ök is bevegynék minket magokba, tudniillik nyelvünket, adica: să nu constrigem cu focu și cu feru, ci săi recepem în constituțiune, ca și ei să ni recepă pe noi, adica limb'a noastră.“ Nicora Wesselényi da sfatu unguirilor, ca „numai acei romani să capete drepturi de cetatianu, cari se vor face unguiri,“ și i pare reu, că Joane Bobu, episcopulu romanilor, a facutu tote fundatiunile sale în interesu naționale. — Asiă cugeta și lucra tota nobilitatea cea înaltă. — Ce să dîcu de corifeii întieleginții unguirilor? unulu d'în cei mai renumiti invetiati unguresci scriindu memori'a despre aporarea pruncilor mici, areta, că latirea limbii unguresce preste toti locuitorii țierei, e mai nainte de cătu libertatea și fericirea țierei: „faceti, ca să vorbesca unguresce toti locuitorii țierei: — striga acestu unguiru invetiatu — atunci eu nu voi cere de la voi, ca gratia libertatea și fericirea țierei. Altulu provocă mai anu pe episcopii romanilor de-a dreptu, ca să se apuce numai de cătu de traducerea cartiloru besericesce de pre limb'a romana în cea unguresca, ca să se bage în baserica romanilor. Cine să nu fia auditu, cumu fierbu și cumu se frementa unguirii de ore câți ani, ca să se faca scole apertorie de prunci, în cari să se unguresca mai antâiu pruncii romanilor, invetiandu limb'a unguresca de la doi ani pana la siepte, apoi în vr'o doua-dieci de ani, să se unguresca satele și comunitățile romane pe calca această? Care romanu nu șocie, că înainte cu siese ani, se acceptă planulu unguirii și de cătra diet'a d'în Clusiu, și se face proiectu de lege, ca să se puna restempu de 10 ani națiunilor neunguresci, ca să invetie unguresce, pentru că după aceea vor curge tote în limb'a unguresca. Să spuna Venerabilulu Consistoriu d'în Blasiu, care se afla de fația în beserica, căta frica și cutremuru i-au cuprinsu pe toti, candu au întielesu de acestu proiectu alu dietei, și cu ce insufletire se apucara, ca să întorea acestu reu de la națiunea romana!

(Va urmă.)

ex nexu unionis! Aci vede fia-cine, că uniunea nu i-au plecatu pe unguiri spro ferioirea romanilor, nici i'a opritu, ca să nu le ieo în bataie de jocu, rugamintele lor cele mai drepte. Care preotu se va potă cultivă, candu n'are ce mancă, care națiune s'a cultivatu, fiindu subjugata? — De ce n'au invetiati romanii d'în relele suferite de la cele trei națiuni, ca să se foresca de uniunea cu Calvinii și cu Unitarii, de ce nu i-au invetiatu sarcinele cele grele ale acestei uniuni, ca să nu pasiesca la uniune cu unguirii catolici? Asiă este, romanii n'au invetiatu, ci s'au unitu odata cu Calvinii, aretandu, că beserica romana e mai rea de cătu a Calvinilor, de alta d'înca cu Unitarii, aretandu că e mai de diosu de cătu a Unitarilor; și la urma cu unguirii catolici, aretandu de nou, că e mai de diosu de cătu cea unguresca. Cine să pretiuosca beserica romana, daca se rusneza romanii de ea; cine să-i fia stimatu pe romani, daca ei nici nu-si respecta beserica nici pe sine? cine se pote plango, că lu-calca în pitore, daca se face verme? Acumu ce vomu dice de tote Uniunile aceste și de tote bunatățile lor, candu vedem, cum că tote aceste a au fostu numai nisce latiri, cu cari ni-au prinsu, furii, cu cari ni-au incaeratu: spaima, cu cari ni-au infricatu; sierpi, cu cari ni-au intopsecatu. Să jurăm, că nu ne vomu lasă, ca să de mai insiele; să jurăm, că nu vor mai potă turbură pacea și buna întielegerea noastră nici Jesuitii, nici calugarii serbeaci, nici misiunarii Strigonului, nici agentii națiunilor straine, chiar și candu s'ar imbracă în vestiminte de preoti și episcopi romanesce; să jurăm, că nici diavolii iadului nu voru mai potă rumpe legaturile amoriei fratiesce, cu care e legata Adunarea această, și pr'într'ins'a tota națiunea romana!]

Se jurăm Fratiloru! si ca frati de unu sange să esim la lupta în contra celui dusimanu alu naționalității noastre, ce vine cătra noi cu flamur'a de uniune nouă de la țiera unguresca!

Sciti, că unguirii mai alesu de 12 ani incoce, si-au propusu, ca să toposca într'una pe tote națiunile cele de subu coron'a unguresca, și să faca d'în tote numai una națiune tare și mare și unu ramu tare și mare ungurescu. Această e unu lucru forte mare, bine să insemnăm, că e intru adoveru mai mare, de cătu tote victoriele lui Atil'a și a le lui Arpád, pentru că acești-a, au supusu cu puterea nesce popore blande și

totu opidulu provincialu, mai vertosu deca voru fi multi jidani pre acolo.

*(Cum grigescu judii cercuali d'in Ungari'a de oficiulu loru.) Intr'un'a d'in scadele principale ale Ungariei se afla 21 adeca douedieci si unulu de judi cercuali, cari petrecu acolo mai multe septemane cu cartile, cu dantiulu si alte ocupatiuni oficiale constitutiunale magiare; se intielege de sine ca tote acestea ad majorem gloriam poporului, ce-ia alesu si i-solvevesce, pentru ca d'insii more patrio se pota joca carti.

*(Estravagantie magiare.) In diu'a st. Stefanu publicu diurnalulu „Századunk“ unu articulu, care da expresiune mai multor dorintie magiare, cari inca totu nu sunt implinite. Mai nainte de tote i-dore, pre domni magiari, ca principele de corona nu capeta una presceme curati magiara. A dou'a i-ode la inima, ca „curtea regesca magiara“ nu e deplinu organizata; schimbarile favorabile, facute in asta privintia la initiatiu'a maiestatorulu sale nu sunt indestulitorie, pentru ca magiarii se si-deschida urechile la sunetulu clopotorulu in diu'a st. Stefanu. A trei'a plansore e, ca regele in coronatu inca totu nu se afla a casa, ci e numai ospe in resiedinti'a d'in Bud'a. — Pia desideria!

*(Ludovicu Schaffer), casariulu cassei de pastrare d'in Oradea-Mare, fu arestatu asta demanetia la curtea calei ferate d'in Pest'a. Dsa, fugindu d'in Orade, era chiaru se plece catra Vien'a; inse primariulu d'in Orade, intielegendu despre disparere-i, grabi inaintea fugariului la Pest'a, si asta demanetia i-sucese, cu ajutorulu unui comisariu de securitate de aici, a pune man'a pre elu. Mane lu-voru escorta inderetru la Oradea-Mare.

*(Aru fi, dieu, de lipsa.) O corespundintia d'in Bucuresci a diurnalulu magiaru „Hon“ anuncia, ca in camer'a Romaniei libere se prepara una interlatiune catra ministeriu pentru brutalitati, ce le comitu magiarii cu Romanii d'in Transilvani'a, Banatu si partile Ungariei. Camer'a Romaniei adeca va impoteri ministeriulu, se faca representatiune la ministriulu Beust, se lu-aviseza la procedur'a despotica a magiariulu cu romanii, si se-i spuna, ca Romanii de d'inceo nu pote sta pasiva facia si suferintiele filorului sei de d'inceo de Carpati. — Nu scimu, in catu e adeverata acest'a scire; in totu casulu inse va fi bine, ca a ministeriulu Romanii se spuna dlui Beust, ca romanii de d'inceo si de d'inceo de Carpati sunt frati de unu sange, si ca toti la olalta facu natiunea romana, care intrega semte patimele membriloru sei sengerateci, si se tiene de principiulu strabuniloru, ca acelu-a, care a vatematu pre unu cetatienu romanu, a vatematu demnitatea intregulu poporu romanu.

*(Transilvani'a) Nr. 17 d'in „Transilvani'a“, contine urmatoriele tratate: Despre medicina cu respectu la popuru romanescu. — D'in actele societatii „Transilvani'a“ pentru ajutorulu studintiloru romanii d'in Transilvani'a si partile ei. — Cluiu (continuaru). — Constantinu Brancovanu (continuaru). — Protocolulu siedintiei lunarie a comitet. asociat. trans. rom. — Proiectu de bugetu pre 1869. — Publicarea baniloru incursila fondulu asociatiunii.

*(Menager'a cea mai mare.) Unu imblanditoriu de animele selbatece, Casanova cu numele, a plecatu inainte de acest'a cu vro 10 luna in Casala (Nubia superiora) ca se aduno animale selb. si in scurtu i-a si sucesu a aduna unu numeru forte insemnatu, si anume: 32 de elefanti, 8 girafi, 20

antilopi, 2 feluri de rinoceri, 1 ipopotamu, 12 iene, 4 lei, 4 struti, 2 cocostirci grandiosi s. a. — Cu transportulu catra Europ'a ce e dreptu au peritu vro cate-va, dar' d'in tote au ramasu esemplariile cele mai frumoase. De pe tempulu imperatoriloru romani abi'e s'a mai vediatu atate animale selbatice adunate in o grupa.

*(O profetire.) Astronomulu Tomas Moul't d'in Franci'a a profetitu in 1268, adeca inainte de acest'a cu 600 de ani, ca in anulu acest'a ver'a intrega va fi forte placuta si va fi rodu bunu, atatu de grau si cucurudiu precum si de vinu, si voru si tote eftine, er' tomn'a va fi ploiosa.

Sciri electrice.

Belgradu, 20 augustu. Principele de Muntenegru, respundendu la notificatiunea suirei pre tronulu a principelui Milanu, saluta pre principele si pre reginti' Serbiei; Muntenegru si principele Muntenegru-lui au cea mai mare incredere in reginti'a si spera, ca relatiunile amicabile intre aceste doue tiere se voru sustien' si pre viitoriu.

Parisu, 20 augustu. „Constitutionell“ scrie, ca alegerile generale pentru corpulu legelativu se voru face in anulu 1869. — „Memorial“ scrie, ca not'a desavuatoria a lui Usedom a provocatu diferentia serioase intre regele Prusiei si Bismark. Consecinti'a acestor diferentia e suplinirea lui Falkenstein prin Manteuffel.

Madridu, 20 augustu. Epistole de pre insulele canarice anuncia, ca generalulu deportatu, Dulce, se afla reu bolnavu.

Chichind'a, 21 augustu. Cetatienii de aici au facutu lui Miletics unu conductu de facie. Miletics multiam' si intr'una cuventare mai lunga si-desfasura programulu seu politicu, care contine egal'a indreptare a totoruru natiunatiloru pre bas'a libertatii constitutiunale. Cuventarea lui fu primita cu aplause entusiastice.

Jászberény, 20 augustu. Asta-di la noue ore ser'a a fostu aici unu cutremuru infricosiatu de pamentu; in urmarea acest'a congregatiunea generala s'a amenatu pre tempu nedeterminatu.

Vien'a, 21 augustu. „Wiener Ztg“ de asta-di scrie, ca Banhans e denumitu locutieninte alu marsialulu supremu provincialu d'in Boemia.

Sibiu, 19 augustu. Se vorbesce, ca comandantele d'in Transilvani'a, baronulu Ramming, e desemnatu ca comandante in Brünn.

Parisu, 22. aug. „France“ incunoscintieza, pre bacea unei epistole d'in Luzern, cumca acolo s'a arestatu unu fenianu, care planuise unu atentatu in contra reginei Angliei.

Post'a Redactiunei. La mai multi; Cu nrii 25, 28 si 38 nu mai potera servi, d'in caus'a sciuta: ca acesti nrii nu se confiscara. Asemene si mai potera servi nice cu nrii 99, 100, 113, 115, 116 si 119. Dlui G. Campianu, par., Zabran. De aici ti se tramisera nrii rechemati in doue rateri, pe miramu, cum nu ti-au unritu la mana; si doue voru rateri pre posta. Necapetandu i do locu, te rogamu a ni areta — prin epist. nefrancata si nesigilata — cari nri ti-mai lipsescu. Dui Gr. V—u, Teca. Ne re-noimu rogarea. Redactiunea.

Invitare.

Partit'a natiunala romana d'in comitatulu aradanu, Vineri, in 28. augustu nou a. c. l'a 3 ore dupa media-di va tien' in Aradu, in localitatea indatinata, a adunare generala pentru alegerea comitetulu si pentru alte agende, ce se tienu de ea; era in diu' premergatoria, adeca Joi, 27. augustu nou, la 4 ore dupa media-di se va aduna totu acolo comitetulu interimalu; la care amendoue adunari, membrii respectivi sunt invitati.

Aradu, 20 augustu, 1868.

Comitetulu interimalu

Adeveratulu

SIRUPU alu lui PAGLIANO.

Uniculu remediulu universalu pentru curatirea sangelui.

Sirupulu acestu-a produce efeptu supridietoriu pentru mistuire si curatirea radicala a sangelui, asemenea pentru nutricia si intarirea corpulu, mai in tote morburile, in cari medicinale intrebuintate nu efeptuescu nici insanetosiare nici ameliorare; curatiese sangele de suciri stricate, in catu nu numai ca lu-apretieza totu omulu pentru efeptulu lui salutaru, ca medicina probata, dar inimeza si pre altii, se si procure.

Sirupulu acestu-a curatu si nefalsificatu cu explicatiunea modulu de intrebuintare, se pote procura prin uniculu meu aginte principalu

Stefanu Giergl, fabricantu de carti de jocu in Pest'a, strat'a Franciscu Doak, mai nainte strat'a podulu mare, nr. 6, in casa la naea alba, radicator'a II.

Una butelia const'a 1 fl. 40 cr — 6 butelie 7 fl. 50 cr
12 butelie 14 fl. — 100 butelie 100 fl.

Pentru cei ce voru procura acestu sirupu in cantitati mai mare, se voru face pretiuri moderate. Seracii lu-capeta cu pretiulu, la care se urca spelele agintelui.

H. Pagliano, profesoru in Florentia.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — ser'a.
„ Pörsionu	„ 10 „ 24 „ „	„ 10 „ 51 „ „
„ Neuhausel	„ 1 „ 23 „ „	„ 1 „ 54 „ „
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m.	„ 6 „ 31 „ deman.
„ Czepléd	„ 7 „ 12 „ „	„ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 54 „ „	„ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem.	„ 7 „ 47 „ „
„ Jansenov'a	„ 8 „ 4 „ „	„ *)
„ Beseric'a-Alba	„ 8 „ 40 „ „	„
Soscesc in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „	„

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beseric'a-Alba	„ 6 „ 27 „ „
„ Jansenov'a	„ 7 „ 26 „ „
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ „
„ Czepléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Neuhausel	„ 1 „ 52 „ „ „ 1 „ 8 „ nópt.
„ Pörsionu	„ 4 „ 48 „ „ „ 4 „ 12 „ dem.
Soscesc in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „

Jansenov'a-Oravit'a.

De la Jansenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „
Soscesc in Oravit'a	la 10 „ 57 „ „

Oravit'a-Jansenov'a.

De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „
Soscesc in Jansenov'a	la 8 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sera.
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.
„ Czepléd	„ 9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*)	1 „ 58 „ dup. med.
Soscesc in Orade	la 4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde soscesc la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Soscesc in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ „
„ Czepléd	„ 5 „ 41 „ ser'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arau.

De la Vien'a	pleca la 6 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ deman.
„ Czepléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnocu	„ 11 „ 2 „ „
Soscesc in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.

Aradu-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Solnocu	„ 4 „ 22 „ dupa mediadi.
Soscesc in Czepléd	la 5 „ 33 „ „
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca la 4 ore 30 minute ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ — nóptea.
„ Monacu	„ 5 „ 45 deman.
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 dupa med.
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „
Soscesc in Paris	la 5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa med.
„ Monacu	„ 8 „ 30 „ ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nóptea.
Soscesc in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.

Comunicatiunea postelor.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, soscesc in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.
Aradu la Sibiu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc in Sibiu la 2 ore 15 minute nóptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
Sibiu la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc in Aradu la 1 ora 45 min. nóptea.
Temisior'a la Sibiu pleca in tote dilele la 6 ore deman. soscesc in Sibiu la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
Sibiu la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, soscesc in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
Orsiova la Temisior'a pleca dominec'a, marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, soscesc in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatória.

De la Temisior'a la Aradu, soscesc in toto dilele la 6 ore dem. soscesc in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, soscesc la 7 ore 45 minute ser'a.
Sibiu la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. soscesc la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
Clusiu la Sibiu pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. soscesc la 11 ore 50 min. diu'a.
Sibiu la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. soscesc la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
Brasiovu la Sibiu pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc la 9 deman.
Sibiu la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, soscesc la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
Muresiu-Osiorheiu la Sibiu pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. soscesc la 2 ore 35 min. nóptea.